

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par Pasažieru datu reģistra datu izmantošanu teroristu nodarījumu un smagu noziegumu novēršanai, atklāšanai, izmeklēšanai un saukšanai pie atbildības par tiem”

COM(2011) 32 galīgā redakcija – 2011/0023 (COD)

(2011/C 218/20)

Vienīgais ziņotājs: **RODRÍGUEZ GARCÍA-CARO** kgs

Eiropas Savienības Padome 2011. gada 2. martā saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 304. pantu nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

“Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par Pasažieru datu reģistra datu izmantošanu teroristu nodarījumu un smagu noziegumu novēršanai, atklāšanai, izmeklēšanai un saukšanai pie atbildības par tiem”

COM(2011) 32 galīgā redakcija — 2011/0023 (COD).

Komitejas Birojs 2011. gada 14. martā uzdeva Nodarbinātības, sociālo lietu un pilsoniskuma specializētajai nodaļai sagatavot Komitejas atzinumu par šo jautājumu.

Ņemot vērā darba steidzamību, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 471. plenārajā sesijā, kas notika 2011. gada 4. un 5. maijā (2011. gada 5. maija sēdē), iecēla *Rodríguez García-Caro* kgu par galveno ziņotāju un ar 80 balsīm par, 2 balsīm pret un 7 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi

1.1 Šajā atzinumā Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja izsaka šaubas par direktīvas priekšlikumu, un pauž bažas par atkārtotu kompromisu starp drošību un brīvību vai precīzāk — starp drošības līmeņa paaugstināšanu un pilsoņu tiesību ierobežošanu saistībā ar personas datu aizsardzību, kas nekādā gadījumā nedrīkst būt pretrunā ar vispārējiem principiem, kas izriet no personu pamattiesībām.

1.2 EESK atbalsta vispārējo atzinumu, kuru sniedza Eiropas datu aizsardzības uzraudzītājs, 29. panta datu aizsardzības darba grupa, Pamattiesību aģentūra un Eiropas Parlaments. Arī EESK uzskata, ka priekšlikumā nav pietiekami pamatota nepieciešamība vispārējā un nediskriminējošā veidā izmantot pasažieru datu reģistra (PDR) datus attiecībā uz visiem pasažieriem, kuri izmantot starptautiskos avioreisus, un tādēļ plānotais pasākums EESK šķiet nesamērīgs.

1.3 EESK īpaši atbalsta Eiropas datu aizsardzības uzraudzītāja nesenaajā atzinumā par priekšlikumu minēto apsvērumu, proti, izmantot PDR datus atsevišķos gadījumos, bet ne sistemātiski un bez izšķirības.

1.4 EESK uzskata, ka vienas centralizētas nodaļas informācijai par pasažieriem izveide aviosabiedrībām un pašām dalībvalstīm izmaksātu lētāk, nekā priekšlikumā norādītā iespēja veidot decentralizētas struktūras dalībvalstīs, un tas var ļaut labāk

uzraudzīt un kontrolēt PDR iekļautos personas datus, izvairoties no to vairākkārtējas nodošanas.

2. Direktīvas priekšlikuma saturs

2.1 Direktīvas mērķis ir regulēt Pasažieru datu reģistra (PDR) datu nosūtīšanu, ko gaisa pārvadātāji veic attiecībā uz starptautiskajiem lidojumiem uz dalībvalstīm un no tām, kā arī šo datu apstrādi un apmaiņu starp dalībvalstīm un ar trešām valstīm. Ar direktīvu paredzēts saskaņot dalībvalstu noteikumus par datu aizsardzību, lai PDR datus izmantotu cīņai pret terorismu ⁽¹⁾ un smagiem noziegumiem ⁽²⁾, atbilstīgi minēto terminu definīcijām ES tiesību aktos.

2.2 Priekšlikumā paredzēti šādi aspekti: kā dalībvalstis var izmantot PDR, kādi dati jāievāc, kādiem mērķiem tos drīkst izmantot, datu nodošana starp dažādu dalībvalstu Pasažieru informācijas nodaļām, kā arī ar to saistītie tehniskie nosacījumi. Šim nolūkam tiek ierosināts izveidot decentralizētu sistēmu PDR datu vākšanai un apstrādei katrā dalībvalstī.

3. Vispārīgas piezīmes

3.1 Tā kā Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja r pilsoniskās sabiedrības likumīga pārstāve, tā ir piemērots starpnieks tās viedokļa paušanai. Tādēļ EESK izsaka pateicību Padomei par to, ka tā saistībā ar minēto priekšlikumu ir iesniegusi fakultatīvas konsultācijas pieprasījumu.

⁽¹⁾ OV L 164, 22.06.2002., 3. lpp.

⁽²⁾ OV L 190, 18.07.2002., 1. lpp.

3.2 Var uzskatīt, ka direktīvas priekšlikums, kurš nodots apspriešanai EESK, ir paredzēts dalībvalstu tiesību aktu iepriekšējai saskaņošanai, jo lielākajā daļā dalībvalstu nav īpašu noteikumu par PDR datu izmantošanu priekšlikumā norādītajiem mērķiem. Šajā sakarā Komiteja uzskata, ka būtu lietderīgi izveidot kopīgu tiesisko pamatu, kuram būtu jāpielāgo dalībvalstu tiesību akti, lai visā Eiropas Savienībā būtu vienādas garantijas un drošība attiecībā uz pilsoņu datu aizsardzību.

3.3 Atbilstoši priekšlikumā minētajam būtu vajadzīgi tādi tiesību akti, kuros paredzēta iespēja apstrādāt un analizēt datus par miljoniem iedzīvotāju, kuri nekad nav izdarījuši kādu no direktīvā minētajiem smagajiem noziegumiem, un nekad to neizdarīs. Tas nozīmē, ka bīstamu kriminālnoziedznieku identificēšanai izmantos pilnīgi parastu cilvēku personas datus. Komiteja uzskata, ka saskaramies ar izvēli starp drošību un brīvību jeb, precīzāk, starp drošības uzlabošanu un pilsoņu tiesību ierobežošanu attiecībā uz personas datiem.

3.4 Ņemot vērā priekšlikuma ilgo izskatīšanu, galvenajām ieinteresētajām pusēm vairākkārt bija iespējas paust kvalificētus viedokļus par minēto jautājumu. Kopš 2007. gada un pirms direktīvas priekšlikuma, kad Komisija pieņēma priekšlikumu Padomes pamatlēmumam par pasažieru datu reģistra (PDR) izmantošanu, atzinumu sniedza Eiropas datu aizsardzības uzraudzītājs⁽³⁾, kas šā gada martā pauda viedokli arī par jauno dokumentu, 29. panta datu aizsardzības darba grupa (sniedza vērtējumu 2011. gada aprīlī)⁽⁴⁾, Eiropas Pamattiesību aģentūra un Eiropas Parlaments, kas saistībā ar 2007. gada priekšlikumu izstrādāja attiecīgo rezolūciju⁽⁵⁾, ar pašreizējo priekšlikumu piedaloties tiesību aktu izstrādē, kā paredzēts Līgumā par Eiropas Savienības darbību.

3.5 EESK atbalsta visu kvalificēto iesaistīto pušu vispārējo viedokli. Arī EESK uzskata, ka priekšlikumā nav pietiekami uzsvērtā nepieciešamība vispārējā un nediskriminējošā veidā izmantot PDR attiecībā uz visiem pilsoņiem, kuri izmanto starptautiskos avioreisus, un līdz ar to uzskata, ka plānotais pasākums ir nesamērīgs, jo priekšlikumā atzīts, ka "Tā kā nav ES līmenī saskaņotu noteikumu par PDR datu vākšanu un apstrādi, nav pieejami sīki statistikas dati par apmēru, kādā šādi dati palīdz novērst, atklāt, izmeklēt smagus noziegumus un terorismu un saukt pie atbildības par tiem"⁽⁶⁾. Tādēļ EESK īpaši atbalsta Eiropas datu aizsardzības uzraudzītāja neseno atzinumu par priekšlikumu minēto apsvērumu, proti, izmantot PDR datus atsevišķos gadījumos, bet ne sistemātiski un bez izšķirības.

3.6 Atbalstot iepriekš sacīto un saskaņā ar iepriekšējos Komitejas atzinumos pausto nostāju, būtu jāatceras un šajā dokumentā jāiekļauj turpmāk minētais ieteikums, kas norādīts atzinumā par Komisijas paziņojumu Eiropas Parlamentam un

Padomei — Brīvības, drošības un tiesiskuma telpa pilsoņu interesēs"⁽⁷⁾: "Drošības politika nedrīkst kaitēt pamatvērtībām (cilvēktiesības un sabiedriskā brīvība) un demokrātijas principiem (tiesiskums) visā ES Personas brīvību nedrīkst ierobežot sabiedrības un valsts drošības mērķu vārdā. Atsevišķos ieteikumus politikas izstrādes jomā atkarņojas iepriekšējā kļūda, proti, brīvības upurēšana ar mērķi uzlabot drošību".

3.7 Jebkurā gadījumā dokumentam, kuru gala rezultātā pieņem tiesību aktu izstrādes procesā, jāgarantē maksimāls konfidencialitātes un aizsardzības līmenis attiecībā uz personiska rakstura datiem PDR, ievērojot Padomes pamatlēmumā 2008/977/TI iekļautos principus saistībā ar personas datu aizsardzību, īstenojot policijas un tiesu iestāžu sadarbību krimināllietās⁽⁸⁾, un Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 95/46/EK par personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi un šādu datu brīvu apriti⁽⁹⁾. Izņēmumi attiecībā uz noteikumu ievērošanu nekādā gadījumā nedrīkst būt pretrunā vispārējiem principiem, kas izriet no personu pamattiesībām.

3.8 Tomēr, ņemot vērā, ka direktīvas priekšlikumā paredzēta personiska rakstura datu izmantošana tikai izņēmuma kārtā, EESK uzskata, ka 6. un 7. pantā iekļautie noteikumi par vislielākajiem izņēmumiem maksimāli jāierobežo, lai pēc iespējas izvairītos no īpašo gadījumu ļaunprātīgas izmantošanas, visos datu pieprasīšanas gadījumos, kas neiekļaujas priekšlikuma 4. un 5. pantā minētajos vispārējos noteikumos, liekot pieprasījumu motivēt.

3.9 Lai garantētu datu izmantošanu vienīgi direktīvas priekšlikumā paredzētajiem mērķiem un lai visos gadījumos varētu zināt, kurš izmanto pieeju PDR vai jau apstrādātiem datiem, direktīvas priekšlikuma formulējumā būtu jāiekļauj prasība izveidot izsekojamības sistēmu, kas dotu iespēju noteikt to darbinieku vai iestādi, kam bijusi pieeja datiem, kā arī informāciju par veikto datu apstrādi vai darbību ar tiem.

4. Īpašas piezīmes

4.1 Attiecībā uz 3. pantu.

Globalizētā pasaulē priekšlikuma 18. apsvēruma saturs nav saprotams, ja vien ar to nav gribēts pamatot 3. pantā minēto iespēju, proti, decentralizēta modeļa pieņemšanu. EESK uzskata, ka minētais modelis var nozīmēt palielinātus izdevumus gaisa pārvadātājiem, kuriem dati būtu jāsniedz visu to dalībvalstu attiecīgajām nodaļām, kur pacēlusies starptautiskā reisa lidmašīna. Tāpat tāds noteikums ļautu, ka personas datus apstrādā un nosūta vairākas nodaļas. Šķiet, ka tāda sistēma ne visai atbilst efektivitātes un labas darbības kritērijiem, kurus, citstarp, būtu jātiecas ievērot.

⁽³⁾ OV C 110, 01.05.2008.

⁽⁴⁾ Atzinums Nr. 145, 05.12.2007. un Atzinums Nr. 10, 05.04.2011.

⁽⁵⁾ P6_TA (2008) 0561.

⁽⁶⁾ COM(2011) 32 galīgā redakcija, 6. lpp.

⁽⁷⁾ EESK atzinums par tematu "Komisijas paziņojumu Eiropas Parlamentam un Padomei — Brīvības, drošības un tiesiskuma telpa pilsoņu interesēs", OV C(128), 18.05.2010., 80. lpp.

⁽⁸⁾ OV L 350, 30.12.2008., 60. lpp.

⁽⁹⁾ OV L 281, 23.11.1995., 31. lpp.

4.2 Attiecībā uz 4. panta 1. punktu.

EESK iesaka minētā panta 1. punkta beigās pievienot frāzi “... un par to paziņo aviosabiedrībai, lai tā turpmāk šādus datus neiesniegtu”. Proti, Komiteja uzskata, ka, atklājot kādu neatbilstību, tūlīt jānodrošina norādījumi to novēršanai.

4.3 Attiecībā uz 4. panta 4. punktu un 5. panta 4. punktu.

EESK uzskata, ka abu pantu redakcija ir savstarpēji neatbilstīga. Lai gan 4. panta 4. punktā teikts, ka dalībvalsts pasažieru informācijas nodaļa apstrādātos datus nosūta kompetentajai iestādei katrā gadījumā atsevišķi, tomēr 5. panta 4. punktā minēts, ka PDR datus un to apstrādes rezultātus, kas saņemti no pasažieru informācijas nodaļas, kompetentās iestādes var apstrādāt tālāk. Mēs uzskatām, ka šī acīmredzamā pretruna ir jānovērš vai atbilstoši jāpaskaidro, lai nerastos interpretācijas iespēja.

4.4 Attiecībā uz 6. panta 1. punktu.

Tāpat kā 4.1. punktā minētajā piezīmē EESK uzskata, ka sistēma, kurā datus nosūta dažādām pasažieru informācijas nodaļām, rada administratīvo slogu gaisa pārvadātājiem laikā, kad tieši izskan aicinājumi to samazināt, un palielina to darbības izdevumus, kas var ietekmēt patērētāju iegādātās aviobiļetes galīgo cenu.

4.5 Attiecībā uz 6. panta 2. punktu.

Ņemot vērā drošību un iedzīvotāju personas datu aizsardzību, EESK uzskata, ka datu nosūtīšana “... ar jebkādiem citiem atbilstīgiem līdzekļiem ...”, ja tos nav iespējams nosūtīt elektroniski, nav vispareizākais risinājums. Komiteja prasa konkrētāk paskaidrot, kādus nosūtīšanas līdzekļus var izmantot.

4.6 Attiecībā uz 6. panta 3. punktu.

Komiteja uzskata, ka minētā punkta redakcijas efektivitāti var uzlabot, tā sākumā svītrojot vārdu “var”, lai šā panta piemērošana nebūtu katras dalībvalsts brīva izvēle. Tādējādi punkts sāktos šādi: “Dalībvalstis atļauj gaisa pārvadātājiem ...”.

4.7 Attiecībā uz 6. panta 4. punktu un 7. pantu.

EESK uzskata, ka 6. panta 4. punktā un visā 7. pantā ir ieviestas vairākas un arvien lielākas atkāpes, liekot novirzīties no 4. panta 4. punktā paredzētās datu nosūtīšanas “katrā gadījumā atsevišķi” un pārejot uz gandrīz vispārēju to nosūtīšanu, kad katrs ir tiesīgs nosūtīt un saņemt PDR datus. Viss 7. pants ir izņēmumu uzskaitījums.

4.8 Attiecībā uz 8. pantu.

Lai neradītu apstākļus vislielākajai iespējamajai atkāpei, kad datus nosūta trešām valstīm, kuras savukārt tos var nosūtīt citām trešām valstīm, šajā pantā vajadzētu precizēt, ka datu nosūtīšanu var veikt tikai tad, ja tos ir apstrādājusi pasažieru informācijas nodaļa vai dalībvalsts kompetentā iestāde, kura tos nosūtīs trešai valstij, vienmēr par to lemjot katrā gadījumā atsevišķi.

4.9 Attiecībā uz 11. panta 3. punktu.

Tā paša iemesla, kas attiecas uz 4. panta 1. punktu, dēļ EESK iesaka 11. panta 3. punkta beigās pievienot frāzi “... un par to paziņo aviosabiedrībai, lai tā turpmāk šādus datus neiesniegtu ...”.

4.10 Attiecībā uz 11. panta 4. punktu.

Izsekojamības sistēma, ko EESK ierosinājusi šā atzinuma 3.9. punktā, varētu loģiski ielāgties 11. panta 4. punktā, lai reģistrētu katru, kam jebkurā brīdī ir bijusi piekļuve attiecīgajai informācijai.

Briselē, 2011. gada 5. maijā

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs

Staffan NILSSON